

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

**Turbo, sive moleste et frustra per cuncta divagans
ingenium**

Andreä, Johann Valentin

Altorfii, 1620

Actv qvarti

[urn:nbn:de:bsz:31-138638](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-138638)

quid tibi cum virgine est, meâ cognatâ?
T. Abeamus *Harlequin*. H. Si huic placeat. A. Verberate scelestum, tundite, rapite. T. Perii. H. Hu, hu, hu, hu, A. Vapula nebulo, qui in fontibus es malè minatus. T. Heu mihi! H. turbo nonne heu mihi! B. Vapula ob literulas. T. Vah. A. Vapula ob infidelitatem. T. Ah! B. Vapula ob tecta arma. T. Væ mihi Al. Vapula propter contemptum nostrum. T. Heu. H. Satis est, meo iudicio. A. Vapula quia peregrinus es. Al. Vapula quia sciolus es. B. Vapula etiam meo nomine. A. Et meo. B. Et alterius cuiusdam. A. Dimittite verberonem, ut quamprimû hinc discedat. H. Id quidè promptiùs faciet, quàm hîc manebit diutiùs. Valet. B. In crucem malam sceleste. T. Ibi jam sum. A. Sic dabitur, si quis nostris puellis posthac insidiabitur. B. Intra citò, ne quis motus oboriatur.

ACTV QVARTI.

SCENA I.

Harlequin. Beger.

Sine scitis, rediimus domum cum insigni illo, quod vidistis, viatico: jam o-

F 3

mnes

omnes circumstant. no. harlequin Salve,
salve harlequin., gratulor de reditu;
profecto exeundum mihi domo fuit, ut
liceret vobiscum colloqui, qui laboris
mei & itinerum & periculorum estis tes-
tes. nota harlequin quid tibi viderur de
Lutetia? estne ampla? estne lutosa? an.
homines ibi multi sunt? Nugæ, nec libet
respondere, non benè ibi habui. Jam et-
jam examinant; inspexisti Castella? quæ
hic aut ibi Respublica? quæ leges? qui ho-
minum mores? quæ studia? Vah quid di-
cam? homines ubiq; pessimi sunt, ac ine-
ptissimi. Missum me facite, non licuit
mihi ibi curiosum esse: egi quæ hic ago,
vidi quæ hic video. Mundus alter & idem
est, nisi quod ibi carius vivitur, & mise-
rius, & scelestius. harlequin quid appor-
tas mihi? ecquid emisti rari? apage, nihil
insoliti præter scabiem habeo, & men-
tem meticulosam, ita toties exterrefac-
tus sum. Sed Turbo omnium pessimè
habet, nam ubi primum prima saluatio
deserbit, jam omnes inquirunt, & exa-
minant an benè tot nummos infumserit.
Scelesti homines plus scire volunt, quàm
nos, & ubiq; nobis urbes describunt.

Metuo

Metuo ne clanculum ibi fuerint. Sed no-
vum. Turbo meus totus ignitus factus
est, & ædes habet omninò ardentes, flat,
sufflat, inflat, perflat, spirat, ac fumigat,
non secus ac ipse Diabolus. Sed Præce-
ptorem habet, longè fuliginosiore. Ex
averno oportet esse. Nam qui multas
linguas loquor ac intelligo, non tamen
ipsum capio. Characteres habet inusita-
tos uti Chineses, & imaginibus pingit
uti Ægyptii, & per numeros loquitur u-
ti Arabes, & vocabula monstrosa habet,
Azoth, Martek, Kuhul, Alkibric, Zanda-
rich, Muhal, anne intelligitis? non dubi-
to, quin Diabolorum nomina sint: Sed
ecce illum ipsum, vos audietis nostrum
eruditum colloquium

Quid non mortalia pectora cogis,

-----Auri sacra fames!

Holla heus Auri-pater! B. Lapis iste est di-
versus ab omnib. lapidib. in naturis suis,
& perfectione suâ, & susceptione nutri-
mèti, quia est de semine Mundi, multam
habens benedictionē. H. heus flabellū. B.
Nisi aurum ponas in aurum, nihil habes,
quoniâ magnum non est in parvo. H. Ec-
ce Ecstaticū adeò occalluit hoc hominū

F 4

genus₂

genus, ut nisi verbera addantur, verba,
non curent. B. Visitetis interiora terræ,
rectificando invenietis occultum lapi-
dem, veram medicinā. H. Hem tibi for-
nicator! B. Quid tu tibi vis bestia? H. Ut
vivit Mirjam, Mosis soror? B. Quid? H.
Aut mulieres quid operantur? B. Pecus?
H. Et pueri ane ludunt? B. Unde tibi hi
sarcasmi? H. Et illa turba, quid turbidi
turbat? B. Scelestu tu omninò mihi inter-
turbasti subtilissimum processum, qui
absq; dubio imposuisset meis quæsitis
finem. H. Procede, procede à processu
chymico, ad processum fori, donec pro-
cedas ad patibulum. B. Abi putamē. Vali-
cum Rex meus satis lotus, satis purgatus
& comtus satis, cum Regina habebit nu-
ptias, quam ubiq; subtilient procreati
mille milleni minuti Reguli? Sed Dra-
colille! hem. H. Illéne, qui vitra tibi o-
mnia confringit, & vasa diminuit, & for-
naces dirumpit, & cerebrum evacuat?
B. Quin tu ad tua abis? mihi id curæ erit.
H. Hem lixa, quando elixabis elixir. B.
Scelestu lingua. H. Vis ne insignem ryth-
mum de Alchymia?

Illæst Ars sine Arte,

Cujus summa pars cum parte.

Cu-

Cujus Mater Otiari,
Cujus verba sunt nugari.
Cujus votum denigrari,
Cujus fama annotari.
Cujus proba est mentiri,
Cujus via impediri.
Cujus labor est inflare,
Cujus fructus mendicare.
Cujus finis desperare,
Cujus merces nusquam stare.
Cujus pana est perire,
Et in cruce interire.

na, ha, ha! habesne aliquid in Laudamus
B. Tace. H. Aut in Azoth. B. Tace. H. Aut
in sylvestrem penacem. B. Tace. H. Sed
in Geberianos, qui dari sibi volunt non
dant: nihil dant, omnia auferunt, ut fiat
divites. B. Vale, mihi non vacat ruis ad-
esse ineptis. H. heus cum superius erit si-
cut inferius, & inferius sicut superius,
perpetrabuntur miracula rei unius, ha-
bebisq; non lapidem, sed prægrandem
petram. B. hæc Ars est cara, brevis, levis,
quoq; rara. H. Ille abiit, spectatores. Cum
hunc hominem intueor, videor mihi sa-
pere, nec credidi posse aliam addi in sano
Turboni colophonem nisi hunc, hoc fu-

F s roris

roris fastigium est, resipiet, haecenus ascendit, jam descendendum est. Ecce tam anile & ridiculum nihil est, quod non credat, & mox veluti adfuerit ipse, iuramento confirmat, nihil tam sordidum, tam periculosum est, quod non tentet, nihil tam laboriosum & inquinatum, quod non subeat, nihil tam impossibile, quod non speret, Quid ego dicam? uno verbo. Turbo meus Chymicus est.

SCENA II.

Turbo, Beger.

T. Nunquamne animo quiescā meo, & per tot quæsitā non reperiam quietem? Nam quam nunc tracto artem, Chymiam, etsi jucunda est, & nescio quā sublimitate Amatores suos derinet, ita reperio laboriosam & à fortuna pendentem, ut nihil suprā. Beger meus per omnes Diabolos jurat, processum suum optimum esse, expeditissimum, ac sepius ab ipso probatum. Et credibile est: nam rationibus me vincit, & tantas colorum transformationes mihi monstrat, ut nūc secure artis contemptores rideam. Sed tamen trium annorum opus est, si maximē

mē fortuna etiam arrideat, alioquin si
vafa dirumpat, quod nūc aliquoties mi-
hi fecit, differre potest felicitatem me-
am, nō auferre. Ille meus nihil nisi labo-
res habet, unde concludo, meam illum,
commoditatem quærere. Sed sumptus
profecō nonnullos exigit, quid tum?
ferendum est, ut metas, tentandum est
aliquid Jasoni, ut auferat aureum vellus:
tendenda retia, ut capiatur Leo viridis,
Cervus fugitivus, aquila volans, stultus
saltans, Draco caudā absumens, bufo in-
flatus. Caput Cervi, nigro nigrius nigrū
sigillum Hermetis, & lutum stultitiæ. B.
Ubi Turbo? T. Ecce Naturæ obstetricē,
Metallorum Patrem, Auri genitorem,
Sapientiæ & doctrinæ filium, Mercurii
Nepotulum. B. Hem Turbo ubi? T. Me
quærit, holla amice! B. Ha! te quærito.
T. Me? B. Te, ut mero te gaudio suffundā.
T. Effer, si labores nobis successerunt.
B. Aliud est. T. Quid hīc habes? B. An-
reas literas. T. Lēge obsecro. B. gaude
prius. T. Gaudeo ut semper, sed lege. B.
Vide quā tecum communicem omnia
arcana mea. T. Scio. B. Et quas ego solus
possem possidere, opes, tecum divido. T.

Lau-

Laudo te. B. hic ex amicis meis arctiori-
bus quidam scribit rem, unde merito e-
xultemus. T. gestio. B. Audi. Fuit Mona-
chus quidam in sylva sansbois Chimeron
vocatus. T. Nunquam audivi nomen. B.
ho! celeberrimus est, sed audi, ibi exstru-
xit minutulam casulam, luto Sapientiæ.
T. Quo fine? B. Vah! is conficere pote-
rat lapidem nostrum benedictum, & si-
gillis omnia præstabat, & per specula o-
mnia videbat, & herbas ac fructus mediâ
hyeme proferebat, & cum animalibus
colloquebatur, & exiguo tempore Mun-
dum universum divagabatur. T. Papæ!
B. Amplius, penetrabat montes tanquã
aërem, & ad fundum maris nonnunquã
descendebat, & in igne versabatur, & ad
astra usq; se conferebat, utebatur hoc
Mundo tanquam suo. T. Obstupesco. B.
Quin etiam integros exercitus delere &
cui vellet, nocere, & cum absentib⁹ collo-
qui poterat. T. Enecas me. B. Is jam
mortuus est. T. Qui potuit? B. Voluit, a-
lioquin vixisset mille annos, jam verò
nobis patent omnia ejus, & universa Ar-
tis hæreditas. T. Nobis? B. Nobis. T. Tum
ego nõ malè insumsi, quicquid insumsi.
B. Vah!

B. Vah! insumpsi? nihil tibi quærendum
fuit, nihil in Sapientiæ labyrinthis errã-
dum, artem repertam hæctenus exami-
nãsti, & ab ipso examine paulò post ha-
bebis largissimum salarium. Ecce nos
immisimus furno 15. ducatos. **T.** Ita. **B.**
Jam uti spero prodibunt 45. **T.** benè. **B.**
Idq; spatio unius Mensis, si fors adsit. **T.**
Scio vasa nî pereant. **B.** Jam altero men-
se immitte 45. & habebis. 135. **T.** benè. **B.**
Tertio Mense habebis. 405. **T.** Euge. **B.**
Quarto. 1215. **T.** Optimè. **B.** Quinto 3635.
T. Rex sum. **B.** Imò amplius vide sexto
mense habebis 10895. **T.** Quæso in anno
quantum? **B.** Vix ausim proferre.
7939745. ducatorum. **T.** Vah! Quis Reg-
um tantum tollit ex multis Regnis? 7.
Willion nñ sehter zehenthalsen toñen Goldte.
B. Jam vide, si primâ immisione fuisses?
audacior, nemo tibi in terris fuisset æ-
qualis. **T.** Ego acquiesco hoc anno, in se-
quentem annum sciam, quid faciendum
mihi sit. **B.** Sed pessimum est, quòd tan-
tas opes possidere non licet, nec satis e-
dere, nec benè vestitum esse. **T.** Quid ita?
num metu hominum? **B.** Minimum est,
ipfa Ars hominem deserit, qui non sem-
per

per alget, & esurit, & pedibus tumet, & fuligine sordet, & macie horret, & laqueum quaerit. T. Quid ita? B. Sic volunt astra, ut qui ditissimi sunt, pauperrimi appareant; sitq; Chymicus, qui
ex alta mortales aespicit arcè.

Interim Artis tanta dulcedo est, ut facillimè vincat voluptates omnes Mundi, & huic Mundo cogitatione non secus, quàm Reges manu imperant. T. Profectò miserum est, hanc artem velut serpentem esse, cujus caput pulcrum, sed cauda deformis est. Sed nos intermittimus negotium Monachi. B. Benè mones. Is tandè omnem artem suam contulit in unguentum. T. Unguentum? B. Ita, sed mira audies. Quisquis sibi tempora inungit & nasum hoc unguento, videt in aère omnia quae vult. T. Quid in Aère videat? B. Vah! Aër vacuum non est, sed velut muscae aut apum examinem circumvolat spiritus, & Animæ, & Ideæ, & quicquid ubiq; est miri. Nec impedit nobis hoc jucundum spectaculum quidquam, nisi oculorum lippitudo. Ea amovenda est hoc collyrio. T. Mira sunt, sed quid juvabit aspectus. B. Ha simplex! alloquedi sunt, atq; ex tanto numero provocan-

rocandi, quos libuerit. Nam si fortitudo delectat, adjumento spiritus evelles arbores effringes ferreas portas, conculcabis Exercitus. Sin Sapia, omnia scies, & linguis omnib. loqueris, & libros jam è hominũ memoria deletos revocabis. Sin opes, nihil habebit Natura tibi occultatum. De reliquis idem cogita. De Honore, Pũlchritudine, Longævitate; electio tua est. T. Habesne hoc unguentũ? B. Fortassis, sed tu nescis, quanta in me possideas. T. Amo te. B. Tantum potest tempus rebus debitum, & cœlica influxio. T. Crediderim. B. Sanè præ rebus omnib. nobis opus est Calendario. T. Jam habeo. B. Phy. Nihil est, oportet Calendarium esse mysticum, quod nos admo- neat quotidie operationis arcanae. Nam eum Cælo laborandum est. T. Sed unde à Monacho ad te hæc derivata sunt? B. Euge Monachum mihi in mentem revocas. Is per lusum confecit ollam plenã trincturæ ad 15. libras. T. Quid? B. Ecce partem, sed quod dolendum est, prius obiit, quam perfecit. T. Quid properavit, cum licuisset differre? B. Voluit anno Jubilæo mori, atq; die natali. T. Sed hæc trinctura jam

jam nihil est? *B.* Nequaquã: nam exiguum ei deest, quod ego facilimè addam, tu posses, tantulum est. *T.* Quid ergo addam? *B.* hic locus non satis tutus mihi videtur. Eamus in laboratorium nostrum, ibi & hæc scies, & integram historiam. *T.* Eamus quamprimùm.

S C E N A III.

Harleq. Famulus. Chymicus. Turbo.

H. **V**T te scelestè scelus millies milleni sexcenti & nonaginta quatuor, Dæmones abripiant, sceleratissime Cinniflo, qui ætatem meam qua requiescere deceret; igne, fumo, flatibus, & sordibus absumis. *Ha!* quod vobiscum non fui, commodum non fuit, Interea ego miser calcinavi, sublimavi, solvi, putrefeci, destillavi, coagulavi, tinxi. Non sunt inferis tot species tormentorum, quot ego habui laborum genera. Puer? *F.* Quid? *H.* Adesdum, paucis te volo. *Vah!* hominem olim tam bellum, tam jucundum! jam quanta tulit fecitq; puer, sudavit & alfit. Credo vacuum jam intus esse, adeò spiritum omnem efflavit. *F.* Ita *Herus* jubet. *H.* Ita insania jubet, An ego tibi fru-

ia: nam exigua
ilime addam,
Quid ergo ab
cucus mihi vi
rium nostrum,
m historiam.

III.

ms. Turbo.

illies milleni
ta quatuor
eraticissime C
a requiescere
is, & sordibus
cum non nisi
erea ego mifer
putrefeci, ab
Non sunt imi
am, quor ego
uer? F. Quid
lo. Vah! homo
am jucundum
uer, sudavit
intus esse, ab
t. F. Ita H
pet, An ego

frustra Præceptor datus sum, & patiar
perire tam nobile ingenium? F. Quid fa-
ciam ornatissime Dn. Præceptor? H. Sic
places, sic fieri decet. Exempla videris
Messieurs perfecti Præceptoris, & exacti
discipuli. F. Colende Præceptor, rogo
veniam exeundi mictum. H. Exspecta,
paulo post ibimus unà. F. Colende Præ-
ceptor, rogo veniam eundi sufflatum.
H. Exspecta, paulo post sufflabimus una.
Messieurs tanta mea cura est hujus pue-
ri, ut nunquam solum quid agere sinam,
semper ad sim, semper opem feram, sic
debet. F. Colende Dn. Præceptor hic suf-
fla prior. H. Scelestè puer, jam peribis.
Hem Nebulo! non ego te apprehendam.
F. Jam verberandi tempus non est. H.
Exspecta, ego tibi manibus faciam stratum
super stratum. T. Apagite stulti.
Quid vos hic? ad labores, intrò velocis-
sime. Annon ego mortaliū, qui vixit,
qui vivit, qui vivet, felicissimus? ha! non
contineo me, quin subsiliam. Quis est,
cui uno tempore tantæ ac tot contige-
runt opes; Sapiencia, Felicitas. Illud est,
quod semper appetii, propter quod ani-
mus meus nuspiã subsistere, acquiescere

G

nuspi-

nuspiã potuit. Huic reservabar gaudio,
hanc mihi fata parabant gloriam. Quid
dicam? aurum facio, quã volo quãtitate,
minimum est: morbos pello omnes, &
perpetuã sanitate vigeo, minus est. Na-
turæ sinus omnes recludã. Nam clavem
hic habeo, & inspicio hominibus absco-
dita, parvum est. Sed quod huic orbi do-
minabor, & cum aëreis conversabor, &
superiorum corporum aut hospes erò,
aut incola, id deniq; magnum est. Mirũ
est, hunc mihi esse hominẽ conciliatum,
qui nihil non arcani mecũ dividit. Nunc
præmissi illum ad Chimeronis hæredita-
tem, cum aliquot centenis coronatis. Ille
mihi reliquit pixidem plenam tincturæ,
thesaurum inexplicabilem. Hæc est illa
hora, quã me video majorem, quã ut
fortuna amplius jactet, aut turbæ turbet
Turbonem. Evax! Sede turbo in folio
tuo, & conscende Felicitatis thronum, &
contemplare repêtes circum te animas,
despice eos, qui te despexerunt; ride, qui
te riserunt, ha, ha, ha, he! rides me, ma-
gis rideo te spernis me, magis sperno te.
Domum eundum est, ut contempler o-
pes meas.

SCE-

SCENA IV.

Prudentius. Fabius, Harleq. Haspellus.

P. E Go quidem de eo semper plura, vel sanè alia sperarem. **F.** Nescio equidem quid mihi judicandum, illud quidem animadverti jam dudū, in ipso esse ingenium vagabundum, curiosum & malitiosum, quæ sanè tria videntur mihi illum hæctenus exagitatæ, & hos cõstruxisse ei labyrinthos. **P.** Sed interin errorum crassitiem miror, illumq; iis demersum, cum alioquin in dijudicandis rebus haut sit ineptus. **F.** forrè quia sibi relictus est semper, nec habuit amicum fidelem imprudens in sua retiã incidit. **P.** Ah longe erras: plus millies avocatus, admonitus, & ad plenam insidiarum detectionem admissus est, sed id habent curiosæ artes proprium, ut amicum amplius nulum agnoscant, neminem audiant, & quos prius habuerunt conjunctissimos, fugiant. **F.** Verùm ipsæ fallacię ingeniosæ haut sunt, & plerunq; pueris & plebi ridiculæ, tum historiolæ ipsorū usq; adeò aniles usq; adeò incredibiles sunt, ut mirum sit, hominem tantum cerebri sanioris,

nioris, illis posse circūduci. P. Ego mor-
bum judico, & rem plurimā comiseratione dignam. F. Unde rerum incertarū,
quibus torquentur, catena & infinita somniantium deliria? P. Meo iudicio, ex cō-
tempu omnis consuetae literaturae & ficticia illa clave, quā alio longē modo Naturam rerum aperire satagunt. F. Ecce Harlequinum alterum Mercurium, ex eo resciscemus domus artificiosae arcana. P. Ingeniosissime Harlequin. F. Auree Harlequin. H. Non vacat. P. Obscuro Harlequin. H. Magnum est, quod voluto. P. Ornatissime Domine Magister Harlequin, quāso ne deneges nobis tuū colloquium. H. In forum mihi eundum est. F. Quid acturus? H. Cretae mihi emendae sunt octo libræ. P. Quid crete? H. Vah! ad computandum diem novissimum. F. Hem illud erat, sapis. H. Ergo mittite, sed heus! P. Quid est? H. Pictore mihi opus est. F. Ad pingendos numeros. H. Inepte. Serpentes mihi pingat, & Ceres, & Behemoth, & Menethekel, & Rutubam, & coronas, & quindecim Hierosolymas. P. O Harlequin, quā jam sublimis es scientiā! H. Sic decet, & Naometria id fecit adfert.

adfert. F. Quæso intus quid rerum geritur? H. Omnes computant quolibet angulo, per cruces per armillas, p angulos, per soles, per lunas, per serpentes, per circulos, per angelos volantes, per coronas, per columnas, per candelabrum, per libram, per arbores, per gladios, per laqueos, per dentes, per cometas, per ova, per pisces, per rubos, per clibanos, per mitras, per cuspides, per 7. foramina, per lagenas, per Aquilas, & Leones. Sed me jam dimitte. P. Si placet, Harlequin, nobis benefacere, subsiste aliquantulū. H. Sed non licet. F. Saltem dic nobis, quid computatis? H. Scripturæ dicta. P. Ha, he, he, ! H. Tu rides Asine? Valere. F. Tu offendisti hominem. T. Non putarā, sed quid coniiicis illos agitare? P. An nescis? F. Equidem. P. Hæc illa Naometria est, de qua tibi nuper: illud humani ingenii admirabile. F. Quid quærit? P. Miram temporum triplicitatem, & typum rerū præteritarum triplicem. F. Quā harmoniā. P. Illi viderint, mihi vix licuit numerorum aliquot appellationes exaudire. F. Habentne alia nomina? P. Omnino,

G 3

nam

nam bestia certus numerus est, & sacrificiosus; & Sabatizantes sunt, ac Hierosolymitani, & clavis Davidica. Ulterius in adyta eorum admissus non sum. F. Verum his numeris, quod extruunt? P. Papae ruinam, Ecclesiae respirationem; Bonorum liberationem, Molochi risum. F. Quis hic est? P. Qui sciam? F. Mirum ni artifex sit, P. Apparet, nam esurire videtur, & cum ventre fermocinari, ac nescio quod ingeniosi parere. Hasp. Ingratum seculum, quod filios tuos haud nutris, nec per Artes neque labores vitae comoda substernis. Barbarum seculum, quod meras artes crepas, & meliora ingenia non aspicias. Crudele seculum, quod ineptias erigis, artifices deprimis. F. Hic homo stomachatur. P. Scilicet; quia venter latrat. Heus tu, quisquis es, respice. H. Miserum relinquitte. P. Imo habes, qui commiserant. H. Nondum scis quod sim, nam primam vobis facie sumus miserabiles, alteram ridendi. F. Quis ergo es? H. nescio, nam risum vestrum audire haud lubet. P. Eloquere nam malus mihi haud videris, neque inculto ingenio. H. Ah? ingenium excoluisse scelus est. F. Quae so quis es? H. Accipe hanc chartam. F. legam.

Ephem

*Eheus quisquis es,
sivete
Architectura Secreta*

*sive
Machinarum Commoditas
delectat.*

*Sive tormentorum, Cuniculorum, Artificia,
ignis ludicra*

afficiunt,

*Sive Aqua ductuum, fontium elegantie,
Motuum diversitates,*

Hortorum ornamenta, recreant

Sive Matheſis Mechanica arridet,

*Orbis raritates, Ingeniorum fetus allu-
bescunt.*

Hominem in his diu volutatam.

aut

Benignè excipe,

aut

Liberalitate subleva

aut

Sine riſu & maledictis tuis abire ſinito.

F. Quid hoc ſibi vult? H. Id quod audivi-

*ſti. F. Tūne tot tantarumq; artium pe-
ritus? H. Experire, ſuſcipe, examina.*

P. Sed quid, quod nemo te recipit? H.

Quia omnes faciunt, quod tu facis? F.

G 4

Nun-

Nunquamne habuisti Patronum. H. Habui, sed pauci ferre possunt exquisitiorum ingeniorum fervorem. F. Nec illa ferre possunt Patronorum monita. P. Nec illa abstinere possunt, à nimia suarum opiniorum licentia. H. Servire non possunt, nec unò loco esse affixa. P. Acquiescere non possunt, nec ulla esse sorte contenta. F. Temperare sibi non possunt, nec ferre bona rationis praecepta. H. Generosa sunt, & faciliè universum Mundum despiciunt. F. Ambitiosa sunt, & vanis laudibus saturantur. P. Temeraria sunt, & frequenti sortis commutatione in miserias se precipitant. H. Nonne dixi vobis, si quid nolletis dare, cum bona pace me ut dimitteretis? P. Equidem dubito, an amanda plus sint, an deploranda, vestra ingenia, qui optimum quod Mundus habet, possidetis; nec ejus ullum fructum veriore possidetis. Nam divitum est, quicquid Ars vestra gignit, nec vobis aliquid praeter laborem & nudam gloriosam, reliquum quid interest. Vos nummulos arte emitis, illi nummulis artes emunt; H. Esne literatus? P. Fortassis. H. Applicata tibi & tuis, & dixisti optimè. F. Audi, ne quid putes te in litus naufragio tuo ejectum, ubi hominum vestigia non repe-

repereris, age in has ædes te confer proximas, artium ferè templum, aut hospitium: iis si excludaris, ad me redito. H. Vox hominis. P. Sed ibi instructū oportet accedere insolitis artibus. H. Satis est. P. Si quæ habes de motu perenni, aut volandi mediis, primâ adfero. H. Benè mones, benè sit vobis. F. Sis fortunatus, nam id unum tibi deest. P. Quid nos agimus? F. Libet mecum cænare. P. Utinam hūc nobis Deus morem restituat, quo olim amici inter se jucundissimè vixerunt, non sumtuosissimè. F. Nihil est, quod apud me metuas. Nam quod tu à ratione peris, id apud me impetrabis ab inopia. P. Eamus, si ex animo loqueris.

SCENA V.

Harlequin.

ST, st, tacete Messieurs. Turbonis mei felicitas in fumum abiit, omnis tinctura, jactatio, spes, propositum, gaudium, pecunia in fumum abiit. Sed obsecro vos ne rideatis, jam ille vitra confringit, & furnos diruit, & libros discerpit, & hominum aspectum fugit. Verùm ne quis rideat, ita fors nostra est. Nemo è vobis

G s est,

est, quem nunq̃ nimium matura compus-
tatio fefellerit. Vah illa 20000. fl. structu-
ra jam perit, & frustra sunt, tot ingenio-
sæ Iconographiæ, ille Beger noster, heu
bonus Beger, jam pendet. Sed unà cum
ipso nobis ter mille floreni; nostraq; san-
cta credulitas, nosterq; infamis pudor,
nostraq; sera pænitentia, & fabulæ hu-
manæ subjectū, ea nunc pendent. Phui!
enubescō. posthac me videbitis nunquā.
Adhuc unum, si Turboni superessent
nummi, tolerarem fortassis hanc igno-
miniā. Nunc valetē. Illud superest, quo-
niam amicus vobis singulis fui, ut exul-
tanti mihi benefaciatis. Valetē. Profectō
invicis à vobis abstrahor. Nam videmini
mihi satisfacere, adieu. Nonne si fortē
cōtingat me alibi malè audire, vos testes
eritis meæ innocentia? Salutem pluri-
mam. Deus sit comes itineris. Heu mihi!
quā durus sum, qui lacrymas elicere nō
possum, in ornamentū meæ valedictio-
nis; hem nemōne viaticum addit? Heu
patria! heu laborum meorum locus!
*Si bene quid de te merui, fuit aut tibi quidquam
dulce meum*-----

Recordare & hunc abitum meum veris
gemi-

gemitibus prosequere. Valet, quid fle-
tis?

*Desine migrantem lugere viator & hospes,
Non careo Patriâ, me caret illa magis.*

Valete iterum atque iterum, tertium, quar-
tum, quintum & sextum Valet.

ACTV QVINTI.

SCENA I.

Sapientia.

1. *Veritas.* 2. *Tranquillitas.* 3. *Acquiescentia.*
4. *Mediocritas.* 5. *Judicium.* 6. *Eruicatio.*
7. *Integritas.* 8. *Simplicitas.* 9. *Toleran-*
tia. 10. *Solitudo.* 11. *Contemplatio.*
12. *Mors.*

Sap. **C**ONvenistis sorores, Orbis lumi-
na, Felicitatis ministræ, Ver. En-
nos Sapientia omnes ita ut iussisti. Sap.
Placet, & quàm vos simul intueor lubes!
Terrarum solatium! sine quo credo hæc
Machina dudum corruisset. Ver. Dei hæc
clementia est, quod in paucissimorum
pectoribus supersumus, & societatem hu-
manam, quasi glutine etiamnum cõser-
vamus. Sap. Quòd vos convocavi foro-
res, causam accipite. Permulti sunt,
qui nos revera ambiunt, & ingenti labo-
re con-